KOMISJON

KOMISJONI OTSUS,

24. september 2009,

Prantsusmaa võetud ajutiste kaitsemeetmete kohta, mis käsitlevad nende territooriumile selliste piimatoodete toomist, mis pärinevad ettevõttest, kus on kinnitust leidnud klassikalise skreipi juhtum

(teatavaks tehtud numbri K(2009) 3580 all)

(Ainult prantsuskeelne tekst on autentne)

(2009/726/EÜ)

EUROOPA ÜHENDUSTE KOMISJON,

võttes arvesse Euroopa Ühenduse asutamislepingut,

võttes arvesse Euroopa Parlamendi ja nõukogu 28. jaanuari 2002. aasta määrust (EÜ) nr 178/2002, millega sätestatakse toidualaste õigusnormide üldised põhimõtted ja nõuded, asutatakse Euroopa Toiduohutusamet ja kehtestatakse toidu ohutusega seotud menetlused, [1] eriti selle artikli 54 lõiget 2,

ning arvestades järgmist:

(1) Euroopa Parlamendi ja nõukogu 22. mai 2001. aasta määrust (EÜ) nr 999/2001, millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad, [2] kohaldatakse elusloomade ja loomse päritoluga toodete tootmise ja turuleviimise suhtes.

(2) Määruse (EÜ) nr 999/2001 VII lisas on sätestatud meetmed, mida tuleb rakendada, kui kahtlustatakse transmissiivse spongioosse entsefalopaatia (TSE) esinemist lammastel ja kitsedel või on see esinemine leidnud kinnitust. Selliste loomade ja nendest valmistatud toodete ühenduses turuleviimise ja ühendusse impordi eeskirjad on sätestatud kõnealuse määruse VIII ja IX lisas.

(3) Määruses (EÜ) nr 178/2002 on sätestatud toitu ja sööta üldiselt ning eelkõige toidu ja sööda ohutust reguleerivad üldised põhimõtted ühenduse ja riiklikul tasandil. Nimetatud määruse artiklis 53 on sätestatud, et kui selgub, et ühendusest pärit või kolmandast riigist imporditud toit või sööt võib tõsiselt ohustada inimeste või loomade tervist või keskkonda ning riski ei saa rahuldavalt juhtida asjaomase liikmesriigi või asjaomaste liikmesriikide võetavate meetmete abil, siis kohaldab komisjon viivitamata teatavaid meetmeid, mille hulgas võib olla kõnealuse loomset päritolu toidu turuleviimise või impordi peatamine.

(4) Lisaks on määruse (EÜ) nr 178/2002 artiklis 54 sätestatud, et kui liikmesriik teatab ametlikult komisjonile kiireloomuliste meetmete võtmise vajadusest ja kui komisjon ei ole teinud otsust vastavalt kõnealuse määruse artiklile 53, võib liikmesriik võtta ajutisi kaitsemeetmeid, millest ta teatab viivitamata teistele liikmesriikidele ja komisjonile. Sellisel juhul tõstatab komisjon teema kümne tööpäeva jooksul toiduahela ja loomatervishoiu alalises komitees (SCOFCAH), et otsustada riigisiseste ajutiste kaitsemeetmete laiendamise, muutmise või tühistamise üle. Kuni ühenduse meetmete võtmiseni võib liikmesriik säilitada oma ajutised riiklikud kaitsemeetmed.

(5) 8. märtsil 2007 võttis Euroopa Toiduohutusamet (EFSA) Euroopa Komisjoni palvel vastu bioloogilise ohu teaduskomisjoni arvamuse lammastel ja kitsedel esineva TSE teatavate aspektide kohta [3]. Nimetatud arvamuses leidis EFSA, et „puuduvad tõendid, mis kinnitaksid epidemioloogilist või molekulaarset seost inimestel esineva klassikalise ja/või ebatüüpilise skreipi ja TSE vahel. BSE nakkuse tekitaja on ainuke kindlaks tehtud zoonoosne TSE nakkuse tekitaja. Kuid arvestades nende mitmekesisust, ei saa praegu välistada teiste TSE tekitajate ülekandumist loomalt inimesele" [4].

[1] EÜT L 31, 1.2.2002, lk 1.
[2] EÜT L 147, 31.5.2001, lk 1.
[3] *The EFSA Journal* (2007) 466, 1–10.
[4] Vt arvamuse 4. osa.

(6) Arvamuse järel võeti vastu komisjoni 26. juuni 2007. aasta määrus (EÜ) nr 727/2007, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 (millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad) I, III, VII ja X lisa ([1]). Määrusega (EÜ) nr 727/2007 on tühistatud kogu karja väljapraakimise kohustus ja nähtud ette teatavad alternatiivsed väljapraakimise meetmed juhuks, kui lamba- või kitsepidamismajandis on leidnud kinnitust TSE puhangu esinemine, kuid veiste spongioosne entsefalopaatia on välistatud. Pärast tühistamishagi ja ajutiste meetmete kohaldamise taotlust, mille Prantsusmaa esitas kõnealuse määruse teatavate sätete vastu, võttis ajutiste meetmete kohaldamise üle otsustav kohtunik 28. septembril 2007 vastu kohtu määruse, ([2]) millega peatati vaidlusaluste sätete kohaldamine kuni kohtu lõpliku otsuseni.

(7) 24. jaanuaril 2008. aastal esitas toiduohutusamet komisjoni palvel teadusliku ja tehnilise selgituse oma 8. märtsi 2007. aasta arvamuse (lammastel ja kitsedel esineva TSE riski kohta) ([3]) teatavate seisukohtade suhtes, mida oli arvestatud määruse (EÜ) nr 727/2007 vastuvõtmisel.

(8) Pärast selgituse üksikasjalikku uurimist ning kaalutledes oma võimalusi riskijuhina, võttis komisjon 17. juunil 2008. aastal vastu määruse (EÜ) nr 746/2008, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 (millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad) VII lisa ([4]). Määrusega (EÜ) nr 746/2008 põhimõtteliselt säilitatakse määruse (EÜ) nr 727/2007 sätted. Pärast Prantsusmaa uut hagi võeti 30. oktoobril 2008 vastu Esimese Astme Kohtu presidendi määrus, ([5]) millega kohus peatas asjaomaste sätete kohaldamise kuni lõpliku otsuseni, millega hinnatakse määrusega (EÜ) nr 746/2008 komisjoni võetud riskijuhtimismeetmete seaduslikkust.

(9) 6. novembril 2008 avaldas EFSA Euroopa Komisjoni palvel bioloogilise ohu teaduskomisjoni arvamuse inimeste ja loomade nakatumise ohu kohta transmissiivsesse spongioossesse entsefalopaatiasse väikemäletsejalistelt pärit piima ja piimatoodete kaudu ([6]). Kõnealuses arvamuses järeldas EFSA, et klassikaline skreipi võib piima või ternespiima kaudu edasi kanduda utelt tallele. Samuti märkis EFSA, et klassikalisse skreipisse nakatunud karjalt pärit piima ja piimatoodete kasutamisega võib kaasneda inimeste ja loomade TSEsse nakatumise oht. Veel järeldati, et aretusprogrammid, mis on ette nähtud skreipi resistentsuse saavutamiseks lammastel, võivad eeldatavalt vähendada inimeste ja loomade nakatamisohtu seoses väikemäletsejalistelt pärit piimatoodete tarbimisega. Ebatüüpilise skreipi osas jõudis EFSA ka järeldusele, et haigustekitajate otsene piiratud levik nakatunud organismides võib vähendada piima kaudu edasikandumist. Veiste spongioosse entsefalopaatiaga (BSE) seoses märkis EFSA, et BSEsse nakatunud väikemäletsejaliste ternespiimas või piimas leiduva nakkuse nakkavuse või PrP^{Sc} olemasolu kohta teave puudub. BSE tekitaja varajase ja progresseeruva perifeerse levi tõttu katseliselt nakatatud vastuvõtlike lammaste hulgas järeldati, et BSEga nakatunud vastuvõtlike väikemäletsejaliste ternespiimas ja piimas leiduva nakkuse olemasolu on tõenäoline.

(10) 6. novembril 2008 avaldas Prantsusmaa Toiduohutusamet (AFSSA) arvamuse klassikalise skreipi leviku ohu kohta väikemäletsejalistelt pärit piima ja piimatoodete kaudu, ([7]) milles jõuti samasugustele järeldustele klassikalise skreipi edasikandumise osas piima või ternespiima kaudu utelt tallele, kui EFSA arvamuses. Inimeste TSEsse nakatumise ohu osas leidis AFSSA, et nakatunud väikemäletsejaliste karjadelt või nakkuskahtlusega karjadelt saadud piim või piimatooted võivad põhjustada tarbijate liigse kokkupuute ning soovitas, et kõnealustelt karjadelt saadud piima ja piimatoodete turustamine toiduna keelataks, pidades silmas, et TSEsse nakatumise oht on klassikalist skreipit põdevates karjades suur.

(11) Toetudes EFSA ja AFSSA arvamustele, võttis Prantsusmaa 7. novembril 2008. aastal meetmed, millega keelati oma siseturul klassikalise skreipi nakkusega Prantsuse karjadelt saadud piima ja piimatoodete turustamine toidu ja söödana ([8]).

(12) 11. ja 26. novembril 2008 uuris SCOFCAH, milliseid järeldusi võib teha nende uute teaduslike tõendite alusel.

([1]) ELT L 165, 27.6.2007, lk 8.
([2]) Kohtuasi T-257/07 R, Prantsusmaa *vs.* komisjon, EKL 2007, lk II-4153.
([3]) Scientific Report of the Panel on Biological Hazards on a request from the European Commission on „Scientific and technical clarification in the interpretation and consideration of some facets of the conclusions of its Opinion of 8 March 2007 on certain aspects related to the risk of Transmissible Spongiform Encephalopathies (TSEs) in ovine and caprine animals". The EFSA Journal (2008) 626, 1–11.
([4]) ELT L 202, 31.7.2008, lk 11.
([5]) Kohtuasi T-257/07 RII, Prantsusmaa *vs.* komisjon (ELT C 327, 20.12.2008, lk 26).
([6]) *The EFSA Journal* (2008) 849, 1–37.
([7]) AFSSA opinion of 8 October 2008 on the possible animal and public health consequences of new available scientific findings on the intra-species transmission of the classical scrapie agent by milk (http://www.afssa.fr/Documents/ESST2008sa0115EN.pdf).
([8]) Arrêté du 7 novembre 2008 modifiant l'arrêté du 27 janvier 2003 fixant les mesures de police sanitaire relatives à la tremblante caprine (Prantsuse Riigi Teataja, 8. november 2008, lk 17160).

(13) Võttes arvesse uusi teaduslikke tõendeid, eriti klassikalise skreipi tõendatud ülekandumist piima kaudu utelt tallele, esitati 11. novembri 2008. aasta SCOFCAHi koosolekul komisjoni määruse eelnõu määruse (EÜ) nr 999/2001 VII ja IX lisa muutmiseks, et keelata klassikalisse skreipisse nakatunud karjadelt saadud piima ja piimatoodete kasutamine söödana, kiirendada klassikalisse skreipisse nakatunud piimakarjade likvideerimist ning piirata piima ja piimatoodete kasutamist toiduna koduturuga. Kuna viimane punkt ei leidnud liikmesriikide enamiku toetust, siis eelnõu hääletusele ei pandud.

(14) 26. novembril 2008 esitati SCOFCAHis muudetud komisjoni määruse eelnõu määruse (EÜ) nr 999/2001 VII ja IX lisa muutmiseks, et keelata klassikalisse skreipisse nakatunud karjadega ettevõtetelt saadud piima ja piimatoodete kasutamine söödana, mis võeti vastu kvalifitseeritud häälteenamusega. Ametlikus deklaratsioonis tervitas Prantsusmaa delegatsioon kõnealuse eelnõu vastuvõtmist ning kutsus komisjoni üles esitama veel ühe komisjoni määruse eelnõu, millega muudetaks määrust (EÜ) nr 999/2001, et rakendada samu meetmeid ka toidu puhul. Komisjon vastas sellele palvele, teatades, et diskussiooni toidu kohta jätkatakse.

(15) Seejärel võeti vastu komisjoni 3. veebruari 2009. aasta määrus (EÜ) nr 103/2009, millega muudetakse Euroopa Parlamendi ja nõukogu määruse (EÜ) nr 999/2001 (millega sätestatakse teatavate transmissiivsete spongioossete entsefalopaatiate vältimise, kontrolli ja likvideerimise eeskirjad) VII ja IX lisa ([1]). Määrusega (EÜ) nr 103/2009 nähti ette mitmed muudatused, mis tehakse määruse (EÜ) nr 999/2001 VII lisas, kaasa arvatud säte, et kui kinnitatud TSE juhtumi korral on tegu klassikalise skreipijuhtumiga, ei kasutata hävitamisele kuuluvatelt loomadelt saadud piima ja piimatooteid muude kui kõnealuses ettevõttes asuvate mäletsejaliste söötmiseks. Selliseid tooteid võib muude kui mäletsejaliste söödana turule viia ainult asjaomase liikmesriigi territooriumil. Lisaks on määruses (EÜ) nr 103/2009 sätestatud klassikalisse skreipisse nakatunud piimakarjade likvideerimise kiirendamine, et vähendada inimeste TSEga kokkupuute riski.

(16) 18. detsembril 2008 palus Prantsusmaa komisjonil vastu võtta kiireloomulised meetmed vastavalt määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 53 lõikele 1 seoses inimeste kokkupuutega klassikalise skreipi nakkustekitajatega. Prantsusmaa teatas sellest palvest ka teistele liikmesriikidele SCOFCAHi koosolekul 14. jaanuaril 2009.

(17) Pärast seda, kui SCOFCAHile oli 26. novembril 2008 esitatud komisjoni määruse eelnõu määruse (EÜ) nr 999/2001 VII ja IX lisa muutmiseks, jätkas komisjon 20. jaanuaril 2009 töörühma tasandil arutelu klassikalisse skreipisse nakatunud loomadega ettevõtetest pärit piima ja piimasaaduste toiduna kasutamise üle. Arutelust nähtus, et enamik liikmesriike ei toeta Prantsusmaa seisukohta seoses vajadusega võtta täiendavaid riskijuhtimismeetmeid, mis piiraksid sellise piima ja piimatoodete kasutamist toiduna.

(18) 11. märtsil 2009 Prantsusmaale saadetud kirjas kinnitas komisjon, et tal ei ole kavas võtta mingeid kiireloomulisi meetmeid seoses piima ja piimatoodete kasutamisega toiduna.

(19) 25. veebruaril 2009 võttis Prantsusmaa vastu meetme, mis on seotud kitsedelt ja lammastelt pärit inimtoiduks ette nähtud piima ja piimatoodete Prantsusmaa territooriumile importimise keelustamisega ([2]). 9. märtsil 2009 teatas Prantsusmaa komisjonile nendest meetmetest kui ajutistest kaitsemeetmetest vastavalt määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 54 lõikele 1. Nendes meetmetes on sätestatud, et Prantsusmaa territooriumile võib piima ja piimatooteid teistest liikmesriikidest importida üksnes juhul, kui need pärinevad ettevõttest, mille suhtes ei olnud tootmise ajal kehtestatud ametlikku liikumispiirangut, ning üksnes juhul, kui tooted ei pärine loomadelt, kes tuli hävitada või tappa pärast klassikalise skreipi juhtumi kinnitamist.

(20) Sellest tulenevalt esitas komisjon 23. märtsil 2009 teema SCOFCAHile käsitlemiseks, et otsustataks ajutiste kaitsemeetmete laiendamise, muutmise või tühistamise üle vastavalt määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 54 lõikele 2.

(21) Nagu on üksikasjalikult osutatud määruse (EÜ) nr 746/2008 preambulis, eelkõige põhjenduses 12, ei ole teaduslikult tõestatud, et lammaste ja kitsede TSE (välja arvatud BSE) ja inimese TSE vahel oleks otsene seos, isegi kui lammaste ja kitsede haigustekitajate liigirikkus on tähtis asjaolu, mistõttu ei ole võimalik välistada ülekandumist inimesele.

([1]) ELT L 34, 4.2.2009, lk 11.

([2]) Arrêté du 25 février 2009 relatif à l'interdiction d'importation de laits, de produits laitiers et de produits contenant du lait d'origine ovine et caprine à risques au regard des encéphalopathies spongiformes transmissibles destinés à l'alimentation humaine (Prantsuse Riigi Teataja, 5. märts 2009, lk 4094).

(22) Toiduohutusameti seisukoht, et ei saa välistada lammastel ja kitsedel esinevate TSE tekitajate inimestele ülekandumise võimalust, põhineb inimeste ja loomade vahel esineva barjääri kohta ja loomsete mudelorganismidega (primaadid ja hiired) tehtud katsetel. Sellised mudelid ei võta aga arvesse inimeste geneetilisi omadusi, mis avaldavad suurt mõju vastuvõtlikkusele prioonhaiguste suhtes. Kitsendustega tuleb arvestada ka tulemuste ülekandmisel tegelikesse looduslikesse tingimustesse, kuna ei ole teada, kuivõrd hästi need modelleerivad inimese puhul esinevat barjääri, ega ole teada, kas katses valitud inokuleerimise tee vastab looduslikele tingimustele. Sellest lähtudes võib arvata, et kuigi TSE tekitajate ülekandumist lammastelt ja kitsedelt ei saa välistada, võib oht olla väga väike, arvestades seda asjaolu, et ülekandumise tõendamine põhineb modelleeritud katsetel, mis ei kajasta looduslikes tingimustes inimese ja loomade vahel esinevat barjääri ja tegelikke inokulatsiooniteid.

(23) Ühenduse poliitika elluviimisel tuleks tagada inimeste tervise kõrgetasemeline kaitse. Ühenduse toidu- ja söödaalased meetmed peavad tuginema inimeste ja loomade tervisele mõju avaldavate võimalike ohtude asjakohasele hindamisele, peavad võtma arvesse olemasolevaid teaduslikke tõendusmaterjale, säilitama, või kui see on teaduslikult põhjendatud, tõstma inimeste ja loomade tervisekaitse taset. Tegelikkuses ei saa ühegi riskijuhtimismeetme eesmärgiks seada toiduohutust kahjustavate võimalike ohtude täielikku kõrvaldamist, kuna ohutusmeetmetest loodetavat kasu ja neist tingitud kulu tuleb hoolikalt kaaluda, et tagada meetmete proportsionaalsus. Riskijuht otsustab teadusliku ohuanalüüsi kõiki tegureid arvesse võttes, milline on vastuvõetav ohutase, ning vastutab oma otsuste eest.

(24) Komisjon, kelle osaks on olla riskijuht ühenduse tasandil, vastutab tihedas koostöös liikmesriikidega vastuvõetava ohutaseme ja selle eest, et inimeste tervise kõrge kaitsetaseme tagamiseks rakendataks kõige asjakohasemaid meetmeid. Komisjon on läbi vaadanud ja andnud oma hinnangu uusimatele teaduslikele andmetele TSE ülekandumise kohta inimestele. Komisjoni hinnangul on see oht praegu väike ja vastuvõetav. Ebaproportsionaalseid meetmeid võtmata on komisjon lisaks sööta käsitlevatele eeskirjadele sätestanud klassikalisse skreipisse nakatunud piimakarja likvideerimise kiirendamise määruses (EÜ) nr 103/2009, mis veelgi vähendab inimeste kokkupuudet TSEga.

(25) Tuginedes kättesaadavates teaduslikes arvamustes osutatud teaduslikele tõenditele ja konsultatsioonidele SCOFCAHga, ning enne kui Esimese Astme Kohus on teinud oma otsuse määruse (EÜ) nr 746/2008 asjaomaste sätete seaduslikkuse kohta, mis on oluline ka Prantsusmaa esitatud teatises tõstatatud teema seisukohast, leiab komisjon pärast SCOFCAHga konsulteerimist, et Prantsusmaa võetud ajutised kaitsemeetmed lähevad kaugemale sellest, mis on vajalik, et vältida tõsist ohtu inimeste tervisele, isegi kui arvestada ettevaatuspõhimõtet.

(26) Seetõttu leiab komisjon, et Prantsusmaa 25. veebruaril 2009 võetud meetmed, millest teatati komisjonile 9. märtsil 2009, tuleb peatada vastavalt määruse (EÜ) nr 178/2002 artikli 54 lõikele 2, kuni on tehtud otsus kohtuasjas T-257/07, Prantsusmaa *vs.* komisjon.

(27) Käesoleva otsusega ette nähtud meetmed on kooskõlas toiduahela ja loomatervishoiu alalise komitee arvamusega,

ON VASTU VÕTNUD KÄESOLEVA OTSUSE:

Artikkel 1

Prantsusmaa peatab selliste meetmete kohaldamise, mis keelavad nende territooriumile tuua toiduks ette nähtud piima ja piimatooteid, mis pärinevad ettevõtetest, kus on kinnitust leidnud klassikalise skreipi juhtum, kuni Esimese Astme Kohus on teinud oma lõpliku otsuse kohtuasjas T-257/07, Prantsusmaa *vs.* komisjon.

Artikkel 2

Prantsusmaa võtab käesoleva otsuse järgimiseks vajalikud meetmed hiljemalt 16. oktoobriks 2009.

Prantsusmaa teatab komisjonile nendest meetmetest.

Artikkel 3

Käesolev otsus on adresseeritud Prantsuse Vabariigile.

Brüssel, 24. september 2009

Komisjoni nimel

komisjoni liige

Androulla VASSILIOU